

Yılmaz Güney sineması hakkında...

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Üstüne birkaç yazı yazmış olmakla birlikte uzmanı değilim ve Yılmaz Güney konusunda son günlerde gelişen 'polemiğe' katılmak gibi bir niyetim de yok. 'Sakıncalı' bazı yanları olduğu kanısındayım. Onlara ve meseleye

bakılması gereken noktayı saptamak istiyorum. Tartışma şu üç kısıtlama etrafında tıkanmış görünüyor.

1) 'Sinemacı' Yılmaz Güney değil, 'popüler kültür'ün Yılmaz Güney miti ya da ikonu tartışılıyor. Fakat, oradan başladığı için, tartışmayı yürütenler de aynı alanda kalmaktadırlar. Popüler kültürün ürettiği bir miti yıkmak çabası tek başına o kültürün sınırları dışına çıkmaya yetmiyor; aksine onun bağlamı içinde tutsak olmaya yol açıyor.

2) Yılmaz Güney sinemasının 'estetik' yanına dönük değerlendirmelerde işin 'konjonktür' yanı göz önünde bulundurulmamakta ve bugünün olanaklarıyla ve bilinciyle bir irdelemeye gidilmektedir ki, olacak şey değildir. Ayrıca, sinema, Yılmaz Güney'in kişiliğinin

bile değil, popüler ikonografyasının içinden okunmaktadır ki, Yılmaz Güney'e karşı tavır alanların asıl açmazı budur.

3) Değerlendirmeyi yapan kişinin zaman içinde yaşadığı değişim, dönüşüm tek gerçek olarak sunulmaktadır. 'İdeolojik'tir denilen yargılar aşılmaya çalışılırken gene ideolojik bir sınır çizilmektedir. Bu, bir yerde kaçınılmazdır ama, bir değerlendirmede kullanılacak değişkenler ve araçlarla aktörler belli bir noktada eşitlenmek zorundadır. 'Bağlam' kavramı da bu nedenle önemlidir.

Bütün bunlardan sonra gelelim Yılmaz Güney sinemasının iç sorunlarına.

Sanat yapıtı, son kertede iki düzlemin üstünde yer alır: Tarihsel-dışsal ve teknik-içsel. Bir yapıt bir yanıla belli bir toplumsal, tarihsel, siyasal çerçevenin irdelemesidir. Önemli olan bunun sanatsal bir yaklaşımla yapılıp yapılmadığıdır. (Bu, o amaca dönük olmayan yapıtlar için de aşılmaz bir ufuktur. Çünkü, her şey yapıta 'içkin'dir; onda gizlidir.) Yılmaz Güney sineması bu nedenle ilginçtir. Sinemanın bir popüler kültür ortamı olduğunu unutmadan (bunu unutan hiçbir büyük yönetmen yoktur), bir toplumun

değişimini ve o değişimin ortaya çıkardığı sonuçları 'anlatmıştır.' Feodalite, kentleşme, doğa, yazgı, onların getirdiği bireysel varoluş sorunları, vb. bu sinemanın temel öğeleridir.

Fakat, önemli olan, Yılmaz Güney'in, bu dışsal denebilecek elemanları tipik bir önsel-ideolojik yaklaşımla değil, 'artistik' bir yönelimle ortaya çıkarmasıdır: Bütün bir 'ideolojik' denebilecek çerçeveyi, insan tekinin dramı etrafında verebilmesidir. Yani, siyasal olanı belirlemek için insanı anlatmamıştır. İnsanı bütün gerçekliğiyle (ve romantik yanıla) yansıtmış, siyasal ve tarihsel olan onun içinden çıkmıştır. (Ama bu da o sinemanın siyasal boyutunu yok saymak anlamına gelmez.) O sinemanın belkemiği insanın evrensel varoluşundan kaynaklanan trajedik durumun verilmesidir. İnsanı meydana getiren temel özellikler ve davranış biçimleridir sinemadan dışarıya yansıyan. O sinema öncelikle siyasal 'mesaj'ı değil, anlattığı insan için izlenir. Bu nedenle de Yılmaz Güney, Türk sinemasında 'epik' oluşturabilmiş tek yönetmendir. Evrenselliği de buradan doğar.

Şimdi tartışabilirsiniz!